

"KO E MAAMA AU 'O MAMANI"

– Sioné 8:12

Kanotoihi

1 'Uluaki Sapate 'o e Taimi Fakamamahi.....	6
2 Sapate hono Ua 'o e Taimi Fakamamahi.....	13
3 Sapate hono Tolu 'o e Taimi Fakamamahi.....	18
4 Sapate hono Fā 'o e Taimi Fakamamahi.....	24
5 Sapate hono Nima 'o e Taimi Fakamamahi.....	30
6 Sapate hono Ono 'o e Taimi Fakamamahi	
– Ko e Pāsio 'a hotau 'Eiki ko Sēsū Kilisitō.....	36

The Catholic Agency for Justice,
Peace & Development

© Caritas Aotearoa New Zealand
PO Box 12-193, Wellington 6144
Aotearoa New Zealand
www.caritas.org.nz

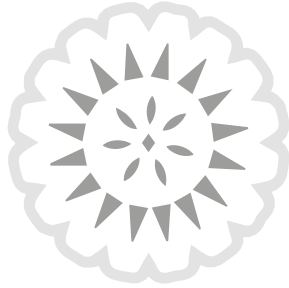
Ko e Fakatangi Feinga Pa'anga 'a e kau 'Epikopo 'o Nu'usila lolotonga e Taimi Fakamamahi 'o e 2023

<i>Lea Ingilisi:</i>	Sr Clare O'Connor, Fr Neil Vaney, Phil Brass, Isabella Gibney, Justine Delport
<i>'Etitā:</i>	Martin de Jong
<i>Lea Mauli:</i>	Piripi Walker
<i>Tonga:</i>	Langi Paasi
<i>Ha'amoā:</i>	Puletini Tuala
<i>Tokoni Lea Mauli:</i>	Danny Karatea Goddard
<i>Tokoni Lea Ha'amoā:</i>	Mikaela Teofilo
<i>Tokoni Lea Tonga:</i>	Filipo Motulalo
<i>Tisaini:</i>	Rose Miller

'Oku ma'u 'a e Polokalama 'a e Caritas ko e Fakalaululoto lolotonga 'a e Taimi Fakamamahi 'i he 'Ingilisi, Te Reo Mauli, Hak'amoā mo e fakaTonga.

ISSN: 2253-3370 (Print)
ISSN: 2253-3389 (Online)

ISBN: 978-1-99-105006-9 (Print)
ISBN: 978-1-99-105007-6 (Online)

KO E MAAMA AU 'O MAMANI

Talateu

Ko e ngaahi tefito'i fakakaukau 'o e polokalama 'o e Taimi Fakamamahi mo hono taumu'á ko e lotu oku to'o ia mei he gaahi kosipeli 'o e Taimi Fakamamahi 'i he founga 'o e Lectio Divina ko e lotu mo e fakalaulauloto 'i he folofola fakataha mo ha kau fale'i ke fakaloloto e polokalama 'e he kau ngaue 'a e Caritas mo siofi 'a e polokalama 'i hono fakalelei'i 'i he talanoa mo e kau ngāue mo e kau fale'i.

Ko e taumu'a 'o e ta'u ni "Ko e Maama au 'o Mamani" okú ne fakamanatu mai oku 'omai 'e Sēsū 'a e Maama ki he maamani oku fakapoopoo'uli. Ko e maamani kuo fakapo'uli 'e he ngaahi to'umahaki, fakaenatula kehekehe, houtamaki, loi mo e malualoi. Ko e mo'ui 'a Sēsū mo 'ene talaki 'a e mo'oni ko e pole ia kia kitautolu fakafo'ituitui. 'Oku fakaafe'i kitautolu ke tau feohi'anga taautaha mo Sēsū he 'aho kotoa 'o fou he kakai oku fetaulaki mo ia, 'i he ngaahi talanoa oku tau ongona, pea 'i he Folofola oku kei ongo na mai 'i he to'utangata, pea tokoni mai ai ke tau fetaulaki mo e kaupoo'uli 'o e taimi oku tau 'i ai.

Ko e Taimi Fakamamahi ko e taimi mahu'inga ke fakaloloto 'etau feohi mo e Maama 'o Mamani 'i he lotu, 'aukai mo e foaki. Ko e naunau 'o e Taimi Fakamamahi ko e faingamālie ke tau feohi mo vahevahe mo fetokoni'aki i he'etau fononga mo 'etau feohi mo Sēsū.

Tau manatu'i foki 'etau 'amanaki ne palomesi mai 'a 'e 'afio 'i hotau lotolotonga mo e fu'u ivi lahi 'o a'u ki he ngata'anga 'o taimi.

Ko e Fakahinohino ki hono ngāue'aki 'o e Polokalama Fakalaululoto 'a e Caritas ki he Taimi Fakamamani.

'Oku tuku mai 'e he fa'ahi ta'u 'o e Taimi Fakamamahi ha faingamalie he ta'u kotoa pe ke fakaloloto'i 'a 'etau mahino'i 'a 'etau tui, 'aki 'etau fakalaululoto ki he Kosipeli. Lolotonga 'a e Taimi Fakamamahi, 'oku ui ai kitautolu ke tafoki mei he ngaahi me'a 'oku fakafe'atungia'i 'a 'etau faifononga mo e Otua pea ke tau tafoki ki Ai. Ko e Taimi Fakamamahi ko e faingamalie fisifisimu'a ke tau tafoki mo fakafaingamalie'i 'a e ngaahi fakalelei na'e fie fakahoko 'e he 'Otua iate kitautolu, kae ola 'etau mo'ui.

LECTIO DIVINA

'Oku fakamamafa 'a e polokalama 'o e Taimi Fakamamahi 'a e Caritas ke vahevahe mo fakalaulau loto 'i he Kosipeli' he Sapate 'e ono 'o e taimi fakamamahi 'o ngāue'aki 'a e founga 'a e Lectio Divina, ko e lea faka Latina 'o 'uhinga ko e "Lautohi mo e 'Otua'."

'I he founga lotu ko eni', hili 'uluaki lau 'o e Kosipeli', kau memipa 'o e kulupu' ke nau vahevahe mai ha fo'i lea pē kupu'i lea ne ongo makehe kia kimoutolu mei he folofola'. 'E lava pē ke toutou 'omai e fo'i lea pē kupu'i lea tatau he taimi māfana e vahevahe'. Hili ia' pea toe lau mai e Kosipeli pea ko e faingamālie leva eni ki he vahevahe he Kosipeli'.

LOTU 'O FAKA'AONGA'I 'A E KOSIPELI – FA'AHITAU FAKALOTU TA'U A

Ko e Taimi Fakamamahi kotoa pē 'oku tau foki ki he'etau ngaahi saikolo fakata'u tolu 'a e Kosipeli ki he Taimi Fakamamahi.

'Oku kamata 'a e Ta'u A 'aki 'a e fakamatala 'a Matiu ki hono 'ahi'ahi'i 'o Sēsū 'i he toafa, hoko atu ki hono fakakolōlia 'i he mo'unga 'i he lotolotonga 'o e ni'ihi 'o e kau 'akonga. Hoko atu ki he ngaahi konga folofola mei he kosipeli 'a Sione, 'a hono fakahā 'o Kilisitō mo 'ene fekau, 'i he faka'ilonga koloa'ia 'o

hange ko e “vai mo’ui”, “ko e maama’o māmani” pea mo e “toetu’u mo e mo’ui”.

Kuo ui kitautolu ke tau vakai ki he ngaahi founa ne ako’i e Sēsū kitautolu ke tau ngāue, fakakaukau, mo mo’ui mo’ofa ma’a e’Otua mo e tokotaha kotoa pe – ‘i he fakatomala, fai manava’ofa mo e fa’a fakamolemole. ‘Oku tuku mai’e he Fa’ahi ta’u’o e Taimi Fakamamahi ha faingamālie ke tau fakalaulauloto ki he ngaahi akonaki’a Sēsū, pea kamata fo’ou’etau mo’ui.

KO E NGAHI POLŌSEKI’E NI’IHI NA’E TOKONI’I’E HE FEINGA PA’ANGA TOKONI’O E TAIMI FAKAMAMAHI’A E KAU’EPIKOPO

Ko e polokalama ko eni’ ne’oatu fakataha ia mo e ngaahi sila ki he Feinga Pa’anga Tokoni’o e Taimi Fakamamahi’a e Kau’Epikopo, ‘a ia’oku fakahoko ‘i he ngaahi palōkia lolotonga’a e Taimi Fakamamahi. Ko e ngaahi sila tuku me’a ofa ne tufaki atu ia ki he ngaahi palōkia ki he uike’e ono’o e Taimi Fakamamahi, ‘oku’asi ai’a e ngaahi ngāue’oku tokoni ki ai’a e Siasi Katolika mo e toenga’o Nu’u Sila ni’o fou’i he Feinga Pa’anga Tokoni’o e Taimi Fakamamahi’a e Kau’Epikopo.

Ko e ngaahi poloseki’oku’asi’, ‘oku fili ia’e he kau ngaue’o e Caritas hili ha’anau lotu mo fakalaulauloto makatu’unga he ngaahi Kosipeli’o e Taimi Fakamamahi’. ‘E lava ke faka’aonga’i eni’e he tokotaha’oku kau mai, ko ha ma’u’anga tala, pe fakakau atu ki ha’anau talanoa. Ko e taumu’a ke tokoni ki he kakai ke nau lava’o a’usia’a e māfana’o e faikole pea mo a’usia ha tu’unga’oku toe loloto ange’a’enu mahino ki he ngaue’o e Faimanava’ofa’a ē’oku pou pou’i’e ngaahi komunio lolotonga’a e Taimi’o e Fakamamahi.

FAKALAULAULOTO’I HE KOSIPELI’

Ko e faingamālie eni ki he kakai’oku nau faka’aonga’i’a e polokalama’ ke toe loloto ange’enu mahino’i’a e ngaahi Kosipeli’i he maama’o e faiako fakasōsiale’a e Katolika’, Ko hono fakahoko’o e ngāue’e he Caritas pea’i he’enu mo’ui faka’aho’.

Ko e polokalama 'o e fakalaulauloto mo alelea, 'oku fakatefito ia 'i he fakalalakala 'o e tui' mo e vahevahe', 'o 'ikai ko e polokalama ako faka'atamai. Ko e kakai 'e ni'ihiki kuo nau faka'aonga'i 'a e polokalama' ni ko e kamata'anga 'o e ako ki he folofola 'o hangē ko e hoko atu o ako 'i he Te Kupenga – Kolisi Katolika ki he Teolosia. Ko e kakai 'e ni'ihiki kuo nau 'oatu 'a e ngaahi a'usia mo e ngaahi vahevahe mei he Tohi Tapu pe mei he ako Teolosia ke faka'inasi mo e kulupu.

Ko e ngaahi naunau makehe 'oku taanaki atu mo faka'aonga'i ki hono teuteu 'o e polokalama ko eni': Taukei pē a'usia fakangāue 'a e kau ngāue 'a e Caritas mo hono ngaahi hoa ngāue mei he'emaui fakalaulauloto mo vahevahe 'i he ngaahi fekau 'o e Kosipeli 'o e Taimi Fakamamahi 2023; mo e ngaahi faka'inasi 'a e kau fale'i fakalaumalie mo fakalotu.

NGAAHI LOTU'

Ko e polokalama ko eni' 'oku' ne tukuatu 'a e ngaahi lotu ke ngāue'aki, 'o hangē ko e Lotu Kamata' mo e Lotu Tuku'. Kapau ko ho'oku kulupu' 'oku' i ai pē ha lotu 'oku' mou fie ngāue'aki, 'oku' atā pē ke ngāue'aki. 'O kapau 'oku' mou fie faka'aonga'i pē lotu angamaheni 'a e siasi' pe lotu hufaki. Ko e me'a mahu'inga' ko e 'i ai 'a e taimi ke mou lotu fakataha ai'.

LILIU 'O E TOHI TAPU'

Ko e Kosipeli' mo e Saame' 'oku' to'o ia mei he Liliu Fo'ou 'o e angamaheni (NRSV). Ko e liliu ko eni' 'oku' ne ofi 'aupito ia ki he liliu totonu 'o e lea Hepelu' mo e Kaliki' pea tākaki atu kiai mo 'ene fakakau kiai e tokotaha kotoa pē. 'Oku talanoa fakapatonu mai, mo hono 'uhinga totonu' pea mahino ki he tokotaha kotoa pē tautefito ki hono lau le'olahi'.

Ka neongo ia, tau'atāina ke lau e Kosipeli' mei ha toe liliu pē, hangē ko e kakai 'oku' fo'ou ki he lea fakapālangi', ko e liliu fo'ou 'o e Ongoongo lelei' 'e tokoni lahi ia kia kinautolu.

NGAAHI KULUPU KE NGĀUE'AKI 'A E POLOKALAMA 'O E TAIMI FAKAMAMAHI'

Ko e ngaahi komiuniti'oku nau faka'aonga'i'a e polokalama' ni: Ngaahi Palōkia Katolika, ngaahi kulupu lotu fakatahataha', ngaahi fāmili', ngaahi kulupu fakamatakali, ngaahi kautaha mo'ui fuakava', ngaahi'api nofo'anga 'o e kau toulekeleka', mo e ngaahi kulupu 'o e Pilīsone'. 'Oku 'iai'a e ngaahi Palōkia 'e ni'ihi'oku 'iai'a e 'aho pau mo e taimi pē ha efiāfi kuo vahe'i ke fakahoko ai 'enau polokalama'. 'Oku 'iai pē mo e ngaahi founga kehe hangē ko e ngaahi fāmili'oku nau fakalaulauloto 'i he Kosipeli' mo lotu fakataha he uike 'e ono 'o e Taimi Fakamamahi' pē ko e fakalaulauloto 'i he folofola mo e lotu fakafo'ituitui.

Kātaki tau'atāina pē ke faka'aonga'i'a e polokalama' ni 'o fakatatau ki ho'ō fiema'u pē ko e kulupu pē komiuniti'oku' ke kau ki ai'.

FAKAHINOHINO KI HE TAKI

Ki ha Fakahinohino 'i hono tataki'a e lotu Letio Divina, vakai ki he fakahinohino 'i he Letio Divina 'oku tukuatu 'i 'olunga'.

Ko e fatongia 'o e taki' ke tokoni ki he kulupu'aki'a hono fakataumu'a a e fakataha, tauhi'a e fa'unga 'o e fakataha, tauhi'a e taimi, pea mo faka'ai'ai e kau mēmipa ke nau vahevahe mo fanongo. Ko e fatongia taki' e lava pē ke fili 'e he kulupu' ha tokotaha ke taki e polokalama kakato 'o e Taimi Fakamamahi' pē ko e vilo pē he kau memipa' he uike kotoa.

Ko e mēmipa kotoa pē 'oku 'iai' enau ngaahi a'usia 'i he mo'ui' mo 'enau faai fononga 'i he tui' pehē ki honau ngaahi talēniti mo e me'a'ofa 'o e mo'ui'. Ko e tokotaha kotoa pē 'oku mahu'inga 'ene vahevahe he uike kotoa pē. Koe fakama'unga 'o e taimi lotu' – tutu e te'elango, Tohi Tapu, matala'iakau pē ha toe me'a pē – mo ha hiva fe'unga ki he polokalama' e'aonga.

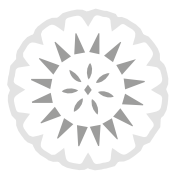
TALANOA, VAHEVAHE MO E NGĀUE'Ī E TUI'

'I he talanoa, vahevahe mo e ngāue'ī he tui' 'oku fakaafe'ī kitautolu ke fakaloloto 'etau mahino'ī e Kosipeli' mo faka'atā'a e 'Otua' ke'ne liliu kitautolu. Ko e taumu'a mahu'inga 'o e lotu', 'aukai' mo e foaki 'o e Taimi Fakamamahi', 'oku mei he tāpuaki 'a e 'Otua ke liliu hotau 'ulungāanga' ke tau tali mo e loto 'ofa hotau kaungā'api'. Ko e konga kotoa pē 'oku faka'osi'aki 'a e fakaafe mo ha faingamālie ke fai ha tukupā ke ngāue'ī 'etau tui'.

FAKAIKIKI 'O E NGAHI POLOKALAMA'

Ko e fo'ī polokalama 'e taha 'oku fakafuofua ki he houa 'e taha ki he houa 'e taha mo e konga. Ko e kulupu takitaha ke'ne fokotu'u 'ene taimi kā ko e fokotu'u fakakaukau ki he 'asenita ke pehe' ni:

- Talitali e kulupu, lotu kamata fakataha mo e Saame (Miniti 10-15)
- Vahevahe fakakulupu, Lau e Kosipeli faka'aonga'ī e Lection Divina (miniti 15-25)
- Fakalaululoto 'ī he folofola' mo e vahevahe fakakulupu (miniti 30-40)
- Talanoa fakatātā mo e fakahā 'o e Tui he Ngāue (miniti 5-10)
- Lotu tuku (miniti 'e 5)

UIKE I: 'ULUAKI SAPATE 'O E TAIMI FAKAMAMAHI'

"Lotu mo hū ki he 'Otuá mo tauhi taha pē kiate Ia"

Ko e kakai fefine he Senitá Ako ko Tutu 'i Taveuni, Fisi: 'oku nau ngāue fakataha ke tu'uaki 'a e ngeia 'o e tangatá mo langa hake 'a e lelei fakalūkufua 'a e kakai.

LOTU KAMATA

'Eiki ē, 'i he'ēmau fakataha he 'aho ní, oku mau fakaafe'i koe ke ke hā'ele mai ki homau lotolotonga. Fakatauange mo ho'o kalāsia ke ne fakamālohia

kimautolu ke mau lava'i'a e ngaahi pole mo e ngaahi fakatauele 'oku mau fehangahangai mo ia. 'Oku mau kole eni 'ia Sēsū Kilisitō ko homau 'Eiki Ameni.

Saame fetāliaki: Saame 51:3-4, 5-6, 12-13, 17

Tali: 'Alo'ofa mai 'Eiki, he kuo mau fai angahala.

Ke ke mēsi kiate au, 'Eiki, taau mo ho'o 'ofa. He ko ho tau 'a e mana'ofa: Ke ke tamate'i 'eku ngaahi angahala Ke hoa mo e lahi 'o ho'o 'alo'ofa. Ke ke matu'aki fo au mei he'eku angahala. **[Tali]**

He 'oku ou 'ilo'i 'eku talangata'a, Pea 'oku ma fe'ao ma'u pe mo 'eku angahala. Ko koe – ko koe pe kuo u angahala ki ai:
Pea kuo u fai 'a e me'a 'oku kovi 'i ho'o vakai:
Koe'uhi ke ha ho'o tonuhia 'o ka ke ka lea, Pea ke 'ata'atā 'o ka ke ka fakamauā. **[Tali]**

Fakatupu 'iate au ha loto ma'a, 'e Otua; 'O toe langa'i 'i loto ha laumalie totonua. 'Oua e kapusi au mei he fe'ao mo koe; Pea ko ho laumalie tapu 'oua te ke 'ave meiateau. **[Tali]**

Ko e fiefia 'o ho'o fakamou'i ke ke fakafoki kia kita'. Kae pou pou au 'e ha laumālie tau'atina. E 'Eiki 'e, fakaava 'a hoku loun gutu, pea teu talaki 'o langilangi'. Ko e loto lavea mo mafesifesi 'e 'ikai ta'e toka'i 'e he 'Afio na. **[Tali]**

VAHEVAHE FAKAKULUPU

Ko e hā 'etau ngaahi faka'amu 'o e Taimi Fakamamahi? Ko e hā 'a 'etau faka'amu ki he Taimi Fakamamahi ma'a 'etau kulupú?

KOSIPELI

Fakaafe'i ha memipa 'o e kulupu ' ke 'ne lau le'olahi 'a e Kosipeli ' mei he Tohi Tapu ' pē ko e ki'i tohi ko eni '.

Kosipeli 'a Mātiú 4:1-11

Na'e toki 'ohake 'a Sēsū 'e he Laumālie Mā'oni'oni ki he toafa ke 'ahi'ahi'i 'e he Tēvolo. Pea hili 'ene 'aukai 'i he 'aho 'e fāngofulu mo e pō 'e fāngofulu, pea ne toki hālofia. Pea ha'u 'a e Toko Taha Fakatauvele, 'o ne pehē kiate ia, "Kapau ko e 'Alo koe 'o e 'Otua, fekau ke hoko 'a e ngaahi fo'i maka ni ko e ngaahi fo'i mā." Ka ka tali 'e ia 'o pehē, Kuo tohi, 'Oku 'ikai mo'ui 'a e tangata 'i he mā pē, ka 'i he ngaahi folofola kotoa pē 'oku 'alu atu mei he fofonga 'o e 'Otua.

Pea toki 'ave ia 'e he Tēvolo ki he Kolo Tapu, 'o ne fokotu'u ia ki he tu'ahivi 'o e Temipale, mo ne pehē ki ai, Kapau ko e 'Alo koe 'o e 'Otua, hopo ki lalo; he kuo tohi, He kouna 'e ia 'ene kau 'āngelo telia 'a koe; pea te nau fataki nima koe na'a pākia ho va'e 'i ha maka. Pea lea 'a Sēsū kiate ia, kuo tohi foki, 'E 'ikai te ke ha'aki 'ahi'ahi'i 'a e 'Eiki ko ho 'Otua.

Pea 'ave foki ia 'e he Tēvolo ki ha mo'unga na'e mā'olunga 'aupito, 'o ne faka'ali'ali ki ai 'a e ngaahi pule'anga kotoa pē 'o māmani mo honau nāunau; 'o ne pehē kiate ia, ko e ngaahi me'a ni kotoa pē te u 'atu mo'ou, 'o kapau te ke fakatōmape'e 'o lotu kiate au.

Pea toki pehē 'e Sēsū, Sētane, fei mo 'alu! he kuo tohi, Ko e 'Eiki ko ho 'Otua te ke lotu ki ai, pea ko ia pē toko taha te ke 'otua 'aki.

Pea toki tukuange ia 'e he Tēvolo: pea 'iloange na'e ha'u ha kau 'āngelo 'o fai ha tauhi kiate ia.

Hili hono lau 'o e folofola', fakalongolongo si'i 'o fakalaulauloto ki he folofola'. Fakaafe'i 'a e kulupu' ke ' nau vahevahe ha fo'i lea pē kupu'i lea mei he folofola' ne ongo makehe kiate kinautolu. Toe kole ha taha he kulupu' ke to e lau le'o lahi 'a e Kosipeli'.

FAKALAULAUOTO 'I HE KOSIPELI

'Oku tau faaifononga mo Sēsū 'i he toafa mo Sēsū fakataha mo e 'Otua 'oku ne folofola mai he taimi 'o e fiekaia mo e 'ahi'ahi mo e ngaahi pole'oku tau ofi ki ai. 'Oku tau fanongo nai ki ai 'i he'eta ofi ange ki he 'Otua. Ko hono mo'oni, 'oku tau hū atu 'i he taimi faingata'a lahi mo e mamahi neongo pē 'oku tau a'usia fakafo'ituitui 'i hotau ngaahi fāmīlī, pe ko e Sosaietī, pē ko koe. Ko e siasi 'iate ia, 'oku lolotonga fononga 'i ha taimi 'oku fetaulaki ai mo e ngaahi pole mo e ngaahi liliu. 'Oku mahu'inga ki he Siasi ke nofo 'i he 'Otua', neongo 'a e ngaahi pole mo e liliu 'i taimi.

'I he toafá, 'oku tau a'usia ai e fakatauele mo e tevoló. Pehē 'oku tau sio ki he taupotu taha 'o etau mo'uí, pea 'oku teke atu kitautolu ke tau loto fo'i. Ka 'oku lava ke tau falala ki he 'Otuá, 'i he mo'oni mo e totonu 'a Folofolá, ka 'e 'ikai ko hono mio'i 'o e folofola ki he'etau fiema'ú, pea ke tau taulanga.

Ko e faifeilaulau 'oku ui ai kitautolu ki ai 'i he Taimi Fakamamahí, 'oku 'ikai ngata pē he feilaulau fakafo'ituitui, ka ko hono faka'ikai' 'a hoto kitá, ke mahino 'oku 'ikai ko kita pe 'a e me'a kotoa. 'I ho'o fai peheé, 'oku tau fekuki mo etau siokita. 'Oku fiema'u ke tau tukuatu, mo feilaulau'i, 'ikai 'a e koloá, ka ko hono tuku atu 'o e ngaahi 'imisi loi 'o kita, mo hai 'a e 'Otuá. Pea ke tau fakafe'angai ki he 'Otuá 'i he mo'oni, mo e ui 'oku ne fai kiate kitautolu. Ko 'ofá, 'oku 'alu atu ma'u pē, pea 'oku fekumi ki he lelei 'i he tokotaha ko ē.

Neongo 'oku ongo faingata'a mo lala 'a e toafá, ka 'oku 'i ai 'a e 'amanaki he faka'osi. 'O kapau te tau kītaki mo falala kia Sēsū, te tau ikuna fakataha mo e kau 'angelo' 'i he'etau fonongá mo 'enau tokoni'. Ko e palovitenisi 'a e 'Otua ko 'ene 'afio i he'etau mo'ui lolotonga 'a e ngaahi 'ahi'ahi 'o fakapapau'i mai ai 'oku tau fononga mo ia, mo fai ki hono finangalo.

VAHEVAHE FAKAKULUPU

- Koe hā 'etau ngaue ke fai?
- Anga fēfē 'a 'etau fekuki mo e ngaue ko eni?
- Ko e ha 'a e me'a na'e tokoni atu lolotonga 'a e 'ahi'ahi mo e fakatauvele?
- Ko e hā 'a 'etau a'usia 'a e kau 'angelo kuo nau 'omai ha 'amanaki 'i he vaa'i hala kuo tau fononga'ia, mo lea kiate kitautolu 'i he'etau mo'ui'.

FEKUMI 'A E CARITAS

Tokolahi e to'utupu'i Fisi kuo nau nofo mei he ako, pea si'isi'i e ngaahi faingamālie ki ha ngāue fe'unga ki he mo'ui ma'a e fanau. Ko e 'apiako ko Tutu Training Centre, kuo ne fakafaingamalie'i 'a e tokolahi 'o e fanau tupu 'o Fisi ke ma'u ha mo'ui ma'uma'uluta 'aki 'enau faka'aonga'i 'a e ngaahi koloa 'oku nau ma'u 'o hangee ko e kelekele. Mei he ngaahi polokalama ako mo tokoni na'a nau ma'u mei Tutu, na'e tokoni 'a e kau faiako, 'i he 'ofa mo e 'ilo ki he anga fakafonua, 'o fakafehokotaki 'a e fanau tupu mo e kelekele, famili, pea mo e komiuniti.

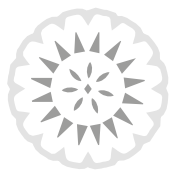
Ko e ngāue 'a e Caritas 'i Tutu ' koe fakatātā mahino ia 'o e fakalahi ki tu'a'a e tui fakaKatolika ki he kaunga mo'ui fakatokolahi 'o malu'i 'a e ngeia 'o e tangata mo e lelei fakaluukufua 'i he ngaue'.

NGĀUE 'I HE TUI'

- Kohai 'e a'u atu ki ai mo fanongo ki ai he uike ni?
- 'E anga fēfē 'a 'eku faka'ata hoku loto ki he 'Otua he uike ni?

LOTU TUKU

'E 'Eiki ē, fakatauange ke mau fakatokanga'i'oku ke 'iate kimautolu pe he taimi kotoa pea foaki mai mu'a ho'o malohi, mo ho'o poto 'i homau lotolotonga mo kimautolu kotoa he uike ni.

UIKE 2: SAPATE HONO UA 'O E TAIMI FAKAMAMAHI

'Oua te ke manavahe'

Ko e pā 'a e mo'unga afi Hunga Tonga-Hunga Ha'apai 'i he 'aho 15 'o Sanuali 2022 'i Tonga, na'a ne 'omai 'ai mei he tapa kekehe 'o mamani 'a e 'ofa 'o fou mai 'i he Caritas – ki he fiema'u me'a kai, vai, nofo'anga, mo e 'ofa manava'ofa 'a e kakai. Na'e fokotu'utu'u 'e he Caritas Tonga ha tånaki me'akai ke tokoni kiate kinautolu na'e fiema'u vivili. Ko e tā ko eni 'oku 'asi ai 'a e tånaki me'akai 'a e Palokia Lapaha 'i Nuku'alofa.

LOTU KAMATA

'Eiki ē, 'i he kosipeli 'o e 'aho ni na'a tau fononga hake ai ki he mo'unga. Tauange ke mau foaki kakato kimautilu Sēsū kiate koe mo e tokotaha kotoa pē he fakataha 'ni ke mau vahevahe he 'aho ni. 'Oku mau kole eni 'ia Sēsū Kilisitō ko homau 'Eiki'. Amen.

Saame fetāliaki: Saame 33:4-5, 18-19, 20, 22

Tali: 'Eiki ē, ke nofo'ia ai pe kimautilu 'e ho'o'ofa faimateaki, he 'oku 'iate koe 'a 'emau 'amanaki.

He ko e folofola 'a e Eiki 'oku faitotonu;
Pea ko 'ene ngaahi ngāue 'oku fai 'i he mo'oni.
'Oku ne manako ki he totonu, mo e fakamaau lelei:
'Oku fonu 'a māmani 'i he 'ofa mateaki 'a e 'Eiki'. **(Tali)**

Vakai, 'oku hila 'a e fofonga 'o Sihova kiate kinautilu 'oku 'apasia kiate ia,
Ki ha'a matatali ki he 'ene 'ofa;
Ke hamusi honau laumālie mei he mate,
Pea ke fakamo'ui kinautilu mei he honge. **(Tali)**

Kuo nofo'aki tali hotau laumālie kia Sihova:
Ko hotau tokoni ia mo hotau pā.
'Eiki, ke hā kiate kimautilu ho'o'ofa,
'O taau mo 'emau tatali ki he 'Afiona. **(Tali)**

VAHEVAHE FAKAKULUPU

Fēfē 'a e uike kuo'osi? Ko e hā e me'a na'a ke ma'u mei he vahevahe fakakulupu'?

KOSIPELI

Fakaafe'i ha mēmipa 'o e kulupu ' ke 'ne lau le'olahi 'a e Kosipeli ' mei he Tohi Tapu ' pē ko e ki'i tohi ko eni '.

Kosipeli 'a Mātiú 17:1-9

Pea hili 'a e 'aho 'e ono, na'e 'ave 'e Sēsū 'a Pita, mo Sēmisi, pea mo Sione ko e tehina 'o Sēmisi, pea ne 'ohake kinautolu ki ha mo'unga mā'olunga fakaekinautolu. Pea na'e fakakehe hono anga 'i honau 'ao, pea na'e malama hono fōtunga 'o hangē ko e la'ā, pea ko hono ngaahi kofu na'e hinaekiaki mai 'o hangē ko e maama. Pea tā na'e hā kiate kinautolu 'a Mōsese mo 'Ilaisiā 'oku nau talanoa mo ia. Pea tali 'e Pita 'o ne pehē kia Sēsū, 'Eiki, 'oku sai 'etau 'i heni: kapau 'oku ke loto ki ai, pea u ngaohi 'i heni ha fakahekeheke 'e tolu; 'o taha mo'ou, pea taha mo'o Mōsese, pea taha mo'o 'Ilaisiā. Pea lolotonga 'ene kei lea, fakafokifā na'e fakapūlou kinaua 'e ha 'ao maama: pea 'iloange ko e le'o mei he 'ao na'e folofola mai, ko hoku 'Alo Pele 'ena, 'a ia kuo u hōifua ai; mou fakaongo kiate ia. Pea 'i he fanongo ki ai 'a e kau ako, na'a nau mapē'e ki honau mata, 'o nau manavahē 'aupito. Pea 'unu'unu mai 'a Sēsū 'o ne ala kiate kinautolu, mo ne pehē, Tu'u, pea 'oua 'e manavahē. Pea 'i he 'enau hanga hake ke vakai, na'e 'ikai te nau sio ki ha taha, Ka ko Sēsū pē.

Pea 'i he 'enau ō hifo mei he mo'unga, na'e fonosi kinautolu 'e Sēsū, 'o pehē, 'oua na'a mou tala ki ha taha 'a e me'a kuo hā, kae'oua ke tu'u mei he mate 'a e Fanautama 'a Tangata.

Hili hono lau 'o e folofola', fakalongolongo si'i 'o fakalaulauloto ki he folofola'. Fakaafe'i 'a e kulupu' ke' nau vahevahe ha fo'i lea pē kupu'i lea mei he folofola' ne ongo makehe kiate kinautolu. Toe kole ha taha he kulupu' ke to e lau le'o lahi 'a e Kosipeli'.

FAKALAULAULOTO 'I HE KOSIPELI'

Mei he toafa he uike kuo 'osi na'atau kaka ai ki he mo'unga 'o vakai ki hono fakakololia 'o Sēsū il he feitu'u moe taimi koe faka'ilonga 'o e feitu'u ne fe'iloaki ai 'a Sēsū mo hono ono ongo kaungame'a mamae ko Moses mo 'Ilaisia koe fakafofonga 'o e lao moe kau Palōfita' na'e tali ai 'e Moses 'a e fekau 'e hongofulu he mo'unga ko Sainai 'a e ne onгона ai 'e 'Ilaisia' 'a e le'o 'o e Otua 'ihe 'Ana'.

Ko ia ai, 'i he tumutumu 'o e ha mo'unga mau'olunga, na'e folofola 'a e 'Otua ki a Sēsū 'i he malumalu 'o e kongā 'ao. Na'e fakapuliki 'e he kongā 'ao 'a e Otua, ka 'oku fakahaa 'e he 'Otua ia 'i he kongā 'ao. 'I he taimi 'e ni'ihī, 'oku tau ongo'i 'o hange 'oku tau 'i ha kongā 'ao – ka ko e 'Otua mo e mo'ui 'oku fakapuliki meiate kitautolu. Pe 'oku anga fefe 'a 'etau mo'ui hili ha fu'u taufa ne tau tofanga ai 'i he 'etau mo'ui, 'i he taimi 'oku tau fekuki ai mo e mamahi, faingata'a'ia, mole, mo e mate?

Ko 'etau tali ki he 'Otua, 'oku 'ikai ko e tali totonu ia he taimi 'e ni'ihī. Na'e fie langa 'e Pita ha ngaahi teniti. Na'a ne fie pukenimaa 'a e momeniti – mahalo ke hoko ko ha makatu'u, 'a e a'usia 'oku 'ikai lava 'o mahakulea 'a hono fakamatala.

'I he taimi 'e ni'ihī 'oku folofola mai 'a e 'Eiki 'i he tu'unga 'oku 'i ai 'etau mo'ui – taimi 'e ni'ihī 'i he founga mahinohino lelei – ka 'oku tau manavahe. 'Oku fakalotolahi mai 'a e 'Otua ke ne ue'i atu kitautolu. "Tu'u hake pea 'oua te ke manavahē." 'Oku folofola mai 'a e 'Otua 'i he kongā 'ao, 'o fufū mei hotua mata'. Ko e misiteli 'o e 'Otua, pea mo e kololia 'o Sēsū Kilisitō 'i he kaha'u, 'oku fakahaa mai ia 'i he'ene kau 'Apositolo. Pea 'oku fakafuakava'i 'a Pita, Semisi mo Sione ke 'oua na'a nau lea ki ha me'a kae'oua kuo hoko 'a hono taimi.

VAHEVAHE FAKAKULUPU

- Na'e 'i ai ha'aku ngaahi a'usia he mo'unga. fe'iloaki ai mo Sēsū? Na'a ne alasi nai 'eku mo'ui?
- Kuo u fakatokanga'i 'a Sēsū 'i je'ene hā mai kiate au?
- Ku ou faka'ata 'eku mo'ui kiate ia ke ne liliu
- Ko e ha 'oku ou manavahe kiai? Ko e ha 'oku ou ilifia kiai? 'Oku 'i ai ha ngaahi me'a mei he 'Otua 'oku ou manavahe ai? 'Ku fakanonga au 'e he 'Otua? Pē fakailifia 'au'oku fakafiemālie au 'e he 'Otua?

KEISI FAKATOTOLO‘‘A E CARITAS

‘I he pā‘a e mo‘ungaafi Hunga Tonga-Hunga Ha‘apai‘ hili ia ne hoko ai ‘a e sunami he ‘aho 15 ‘o Sanuali 2022 ne hoko ‘a e fakatu‘utamaki faka enatulani neui ‘ehe Caritas Tonga ha tātānaki me‘atokoni ke tokoni kihe komiuniti moe fiema‘u vivili‘. Ne lahi e kakai moe famili I mulini ne nau alanima mai moe ngaahi kautaha pisinisi lalahi he ngaahi pule‘anga lalahi ‘enau foaki me‘a‘ofa ke tokoni ki he kakai ‘o e fonua‘ talu mei he osi‘a e sunami‘.

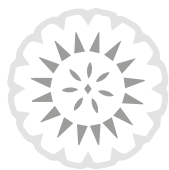
Faingata‘a ketau tau sio‘Eiki he tukungaki he taimi ko eni koe folofola moe ngaue lelei‘ae Caritas ngaue‘i he ‘ofa ma‘ae kakai ‘o e komiuniti moe kakai‘oku nau fu‘u fiemaq‘u tokoni‘.

NGĀUE‘I HE TUI‘

- ‘E lava fēfē ke tau ma‘u taimi ke tau nofo hifo‘i he to‘ukupu ‘o e Eiki he uike ni o lotu?
- ‘E lava fēfē ke tau hoko ko e me‘a ngaue‘aonga ki hono tufaki ‘o e ‘ofa ‘a e ‘Otua‘i he uike‘ ni?

LOTU TUKU

E‘Eiki e,‘i he‘etau hifo mai mei he mo‘unga, fakatauange ke mau fepoupouaki ‘i he‘emau fekumi ki ‘omai ‘a e melino, faitotonu mo e maama ki he ngaahi komiunitii. Ameni.

UIKE 3: SAPATE HONO TOLU 'O E TAIMI FAKAMAMAHI

"Tau fakafeta'i he laumalie moe mo'oni"

Na'e palomesi mai 'e Sēsū 'a e matavai ki he mo'ui ta'engata Ko e kakai fefine 'o Kilipati' te nau fefangahangai mo e pole 'o e vai mo'ui' mo e me'a tokoni mo'ui lelei' ko e hoangaue 'o e Caritas teitoingainga 'a e kakai fefine katolika 'o fakataha'i mai e kakai fefine mo'enua ngaahi fiema'u 'ke tu'uaki e kai mo'ui lelei mo kenau faka'aonga'i talaki he komiuniti.

LOTU KAMATA

'Eiki ē! 'I he 'ahoni tau fanongo ai he talanoa'o e fefine he ve'e vaitupu'.
Fakatauange kemau tali 'a e vaimo'ui na'a ke foaki mai moha poto he'emau
vahevahe ia'. 'Oku mau kole eni 'ia Kilisitō ko homau 'Eiki'.

Saame fetāliaki: Saame 95:1-2, 6-7, 8-9

Tali: Ka ke ka fanongo ki hono le'o he 'aho ni, vakai na'a fakafefeka ho loto.

Ha'u ke tau hiva fiefia ki he 'Eiki':
Ke tau mavava ki hotau makatu'u fakamo'ui'anga.
Tau 'a'ahi kiate ia mo e fakamālō,
Tau fa'u hiva saame ki he'ene 'Afio. **(Tali)**

Tau ō ke tau hū mo punou;
tau tū'ulutui 'i he 'ao'o Sihova ne ne ngaohi kitautolu:
He ko hotau 'Otua ia,
Pea ko kitautolu ko e kakai 'oku ne fafanga, mo e sipi 'oku ne tauhia. **(Tali)**

Ko e 'aho ni pē taumaiā ke mou fakaongo ki hono le'o!
'Oua na'a fakafefeka homou loto,
'O hangē ko ia ne fai 'i Mēlipa,
'O tatau mo e 'aho 'o Masa ('Ahi'ahi) 'i he toafa:
'A ia na'e 'ahi'ahi' i ai au 'e ho'omou ngaahi kui,
He'enau ala'aki mai,
'Osi kuo nau sio ki he ngaahi me'a na'a ku fai. **(Tali)**

VAHEVAHE FAKAKULUPU

Na'e fēfē 'a e uike kuo'osi. Ko e hā e me'a na'a ke nofo mo ia he vahevahe fakakulupu?

KOSIPELI

Fakaafe'i ha memipa 'o e kulupu ' ke 'ne lau le'olahi 'a e Kosipeli' mei he Tohi Tapu ' pē ko e ki'i tohi ko eni '.

Kosipeli 'a Sioné 4:5-15, 19-26, 39-42

Pea ne hoko ai ki ha kolo 'o Samēlia, 'a ia na'e ui ko Saika, 'o ofi ki he potu fonua na'e foaki 'e Sēkope kia Siosifa ko hono foha'. Pea na'e tu'u 'i he potu ko ia ha vai, ko e vaikeli 'o Sēkope'. Pea ko eni, kuo hela 'a Sēsū 'i he fononga, pea ne ta'utu leva ki he ngutu vai. Ko e taimi ho'ata eni.

'Iloange na'e ha'u ha fefine, ko e Samēlia, ke 'utu vai: pea pehē 'e Sēsū ki ai, 'ē, mai si'aku inu: (He ko 'ene kau ako kuo 'alu ange ki he kolo ke fakatau me'akai.) Pea lea ai 'a e fefine Samēlia kiate ia, Ko e toe tala inu hā e kiate au, ka ko e Siu koe, pea ko e fefine Samēlia kita? he tala'ehai 'oku 'uhi ha Siu ki ha Samēlia. Pea tali 'e Sēsū 'o ne me'a ki ai, Ka ne ke 'ilo 'a e me'a'ofa 'a e 'Otua, pea ka ne ke 'ilo pe ko hai ia 'oku ne pehē atu, 'Omi haku inu; pehē ko koe ne ke fai 'a e kole kiate ia, pea kuo ne 'atu ha vai mo'ui. Pea lea ai 'a e fefine kiate ia, 'Eiki, 'oku 'ikai ha'o me'a ke 'utu 'aki, pea 'oku loloto 'a e luo; pea mei fē ai ho'o ma'u 'a e vai mo'ui na? He ko e lahi koā koe 'i he'etau kui ko Sēkope, 'a ia na'a ne tuku mai kiate kimautolu 'a e vai ni, pea na'e inu mei ai 'e ia, mo hono ngaahi foha, pea mo'ene fanga manu? Pea tali 'e Sēsū, 'o ne me'a kiate ia, 'Ā, ko ia kotoa pē'oku inu mei he vai ko ena te ne toe fie inua: ka 'ilonga 'a ia te ne inu mei he vai te u'atu 'e au, 'e 'ikai 'aupito te ne toe fie inua 'o ta'engata; ka ko e vai te u'atu kiate ia 'e au te ne tupu 'i lotu 'i he toko taha ko ia, ko e matavai mapunopuna hake, 'o iku ki he mo'ui ta'engata. Pea lea 'a e fefine kiate ia, 'Eiki, foaki mai 'a e vai ko ia kiate au, koe'uhi ke 'oua na'a ku fie inua, pe ongosia mai ki heni ke 'utu.

Pea lea ki ai 'a e fefine, 'Eiki, tā'oku ou vakai ko e palōfita koe. Ko 'emau ngaahi kui na'a nau fai 'enau lotu 'i he mo'unga ni; ka ko kimoutolu 'oku mou pehē, ko Selusalema pē'a e potu 'oku totonu ke fai ai 'a e lotu. Pea

lea ki ai 'a Sēsū, 'e fefine, tui mai kiate au, 'oku 'unu mai ha taimi, 'a ia 'e 'ikai te mou fai 'i he mo'unga ni, pe 'i Selusalema, ho'omou lotu ki he Tamai. Ko kimoutolu 'oku mou lotu ki he me'a 'oku 'ikai te mou 'ilo ki ai: 'oku mau lotu kimautolu ki he me'a 'oku mau lāu'ilo'i: he 'oku mei he kakai Siu 'a e fakamo'ui. Ka ne ongo ia, ka 'oku 'unu mai ha taimi – 'io, kuo hoko ni – 'a ia ko e kakai 'oku lotu mo'oni te nau fai 'i laumālie mo fai 'i mo'oni 'enau lotu ki he Tamai: he ko e Tamai foki 'oku ne kumi 'a e fa'ahinga ko ia, 'a kinautolu 'oku mātu'aki lotu kiate ia. Ko e 'Otua ko e laumālie: pea ko kinautolu 'e hū kiate ia, kuo pau ke nau fai 'i laumālie pea fai 'i mo'oni 'enau hū. Pea lea 'a e fefine ki ai, 'Oku ou 'ilo 'oku ha'u 'a e Mīsaia; ('a ia 'oku ui ko Kilisitō) ka toki ha'u 'a e toko taha ko ia te ne fakahā kiate kimautolu 'a e me'a kotoa pē kotoa pē. Pea folofola ai 'a Sēsū kiate ia, Ko au ia 'oku lea kiate koe.'

Pea ko eni, na'e ai ha tokolahi mei ha kolo ko ia na'a nau tui pīkitai kiate ia, 'a e kakai Samēlia, ko e me'a 'i he lea 'a e fefine, he'ene fakahā, Kuo ne tala mai 'a e me'a kotoa pē ne u fai'. Ko ia 'i he a'u ange 'a e kau Samēlia, na'a nau kole kiate ia ke ne nofo hifo mo kinautolu; pea ne nofo 'i he potu ko ia 'o 'aho ua. Pea tokolahi ange noa pē 'a e kakai na'e tui ko e me'a 'i he'ene folofola 'a'ana; pea nau pehē ki he fefine, 'Oku 'ikai te mau kei tui koe'uhi pē ko ho'o talanoa na'e fai; he kuo mau fanongo tonu ki ai 'e kimautolu, pea 'oku mau 'ilo, ko eni mo'oni ia 'a e Fakamo'ui 'o māmani.

Hili hono lau 'o e folofola', fakalongolongo si'i 'o fakalaulauloto ki he folofola'. Fakaafe'i 'a e kulupu' ke' nau vahevahe ha fo'i lea pē kupu'i lea mei he folofola' ne ongo makehe kiate kinautolu. Toe kole ha taha he kulupu' ke to e lau le'o lahi 'a e Kosipeli'.

FAKALAULAULOTO 'I HE KOSIPELI'

Kuo tau mei a'u kihe vaeua'anga malie 'o 'etau faaifononga mai he Taimi Fakamamahi. 'I he vakai atu he taimi ko 'eni, kuo ongosia 'a Sēsū, 'o ne ta'utu he ve'e vai. 'Oku 'i ai 'a e faka'ilonga fufū mo loloto 'a vai', mo e

vaitupu´.

Ko e vai´oku mātu´aki mahu´inga ki he mo´ui, ka´oku lava pē, ke hoko ko e pole ki he mo´ui´. Ko e liliu ko ia´a e´ea,´oku hoko ia ko e pole faufaua ki he ki he ngaahi ma´u´anga mo´ui, mo e tufotufa´o e vai´oku malu ki he inu´a e kakai´, mo e ngaahi fiema´u kehe´.´Oku tau a´usia foki mo e ngaahi´uha mo e tafea, pea toe kau atu ai pe mo e paukā´a e fonua.

Ka´oku´ikai ko e vai pē´oku fakamanamana mai heni.´Oku tataki´a Sēsū ia ki ha me´a´oku toe loloto ange, tafenga vai fakalaumalie´oku fakatupu mo´ui.´Oku´i ai´a e fehu´i´aki mo e fekau´aki´a e ngaahi matakali, fepakipaki´a e ngaahi nofo´i he fetuukuaki pe ko fee te nau lotu mo hū ai ki he´Otua.

‘I he talanoa´a Sēsū mo e fefine Samēlia,´oku ne pole´i´a e talafakafonua mo e lao´o e faka´ehi´ehi ha´o e fefine ni na´e´ikai ko ha taha mei he lotolotonga´o e nofo, ka na´e´i he tu´akolo´o e nofo (pea na´a ne ha´u tokotaha ki he vaitupu´i he lotolotonga´o e´aho). Na´e holoki atu´atu´e Sēsū´a e´āvahevahe´o e fakamatakali,´āvahevahe´o e tangata mo e fefine, fakatu´utu´u tu´unga ke tatala ai´a e pulonga´o e mo´oni, ka´i he taimi tatau ke kei faka´apa´apa´i´a hono ngeia ko e fefine. Kuo hoko ai heni´a e fetoka´i´aki mo e fefaka´apa´apa´aki´i he fetaulaki.

Ko e fekau mei a Sēsū: ki he fefine´i he vai, pea mo´ene komiunitii´, pea ki mamani kotoa. Neongo´oku pehē mai´a Sēsū “ko e fakamo´ui na´e ha´u mei he kakai Siu”, ka´oku ne toe fakalika mai pē, na´a mo e kau Siu,´e fiema´u ia ke nau laka atu mei he tu´unga mahino´oku nau lolotonga´oku nau´i ai´,´a e hū mo e lotu ki ha me´a´oku toe lahi ange: “kuo hoko mai´a e houa ... ko´Otua´, ko e laumālie, pea ko kinautolu´e hū mo´atolāsio kiate ia, kuo pau ken au hū mo´atolāsio´i he laumālie mo e mo´oni”.

VAHEVAHE FAKAKULUPU

- ´Oku´i ai ha kakai pē ha kulupu´oku faingata´a kenau tali mo mahino´i?
- Ko hai´a kinautolu´oku nofo´i tu´a´i he´etau komiunitii´ (Siasí´,´apiako´,

kaungā 'api', fonua'?

- Ko e hā'a e me'a'e lava ai ke tau laka atu ai mei he ngaahi 'ā vahevahe ko 'eni' 'o hange ko Sēsū?
- 'Oku anga fēfē'a hoko'a Sēsū ko e vai mo'ui kiate au?
- 'E anga fēfē'a 'eku hoko ko e matavai mo'ui ki he kakai kehe'?

KEISI FAKATOTOLO 'A E CARITAS

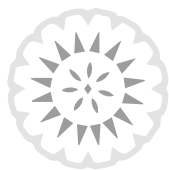
'I Nu'u Sila ni, 'oku faingofua ke ma'u ha vai inu – 'i he ngaahi fonua mā'ulalo'o hangē ko Kilipasi 'oku 'ikai ha vaitafe pe matavai pea 'oku nau tu'u laveangofua ki he tahitahi 'a e vai pea faingata'a ange ai 'a hono ma'u 'o e vai inu mo e ma'u'anga vai, anga maheni ki he kakai, mamafa 'a e totongi 'o e meakai ma'a e ngaahi famili. 'I he polokalama a Kilipasi 'oku ui ko e Mo'ui lelei 'a e kau Semipione, 'oku fakahoko 'e he hoa ngaue 'o e Caritas in Kilipasi 'oku ui ko e Teitoingainga, ki hono ma'u mo hono teuteu'i 'o e ngaahi me'a tokoni, 'oku ma'u fakalotofonua pe. 'Oku tokoni 'a e ngāue' ni ki hono holoki 'o e mo'ua 'a e kakai o e fonua 'i he ngaahi mahaki 'oku 'ikai pipihi ka 'oku tupu mei he anga 'o 'enau mo'ui mo e me'a 'oku nau kai. 'Oku kau 'i he ngaahi mahaki ko eni 'a e mahaki mafu', mo'ui lelei 'a e ma'ama'a, mahaki suka', pea ne fakafoki mai 'a e 'ilo mo e taukei fakafonua 'a e kakai ne si'i mole 'i he hake mai 'a e fakalalakala, mo hono hū mai 'o e me'akai muli 'oku ma'ama'a kae 'ikai hano mahu'inga fakame'atokoni ki he sino.

NGĀUE 'I HE TUI'

- Ko hai te' u a'u atu ki ai he uike ni, ha taha 'oku 'ikai angamaheni
- Ko e hā ha ngāue te' u fai ke ne pukepuke 'a e ngeia 'o e fakatupu, tautautefito 'a e vai fakatupu mo'ui?

LOTU TUKU

'Eiki Sēsū, na'a' ke holoki 'a e ngaahi 'ā vahevahe' pea ke faka'amua ke mau a'usia kotoa 'a e melino, mo'oni mo e 'ofa. Fakatauange ke mau telinga ongo 'i he'emaui fetaulaki mo e kakai 'i he uike. 'Ameni.

UIKE 4: SAPATE FĀ' 'O E TAIMI FAKAMAMAHI'

"Na'a ne faka'āaki hoku mata"

Ko e pule polokalama Rachel Harrison 'oku ne ako ki hono kilisi 'o e niu' mei he taha 'o e kulupu Hafoti mei Liquisa, Timoa Hahake.

LOTU KAMATA

'Eiki ē, he 'aho ni na'a mau fanongo ai ki he talanoa 'o e tangata kui. 'Eiki ē, faka'aaki homau mata ke mau lava 'o sio ki he ngaahi me'a 'oku ke faka'amu ke mau sio ki ai pea 'omai ha poto 'i he'emaui vahevahe' he 'aho ni. 'Oku mau kole eni 'ia Kilisitō ko homau 'Eiki.

Saame fetāliaki: Saame 23:1-3A, 3B-4, 5, 6

Tali: Ko e 'Eiki 'a hoku tauhi, 'e 'ikai te' u masiva.

'Oku ne fakatokoto au he ngaahi toafa lau mukomuka;

'Oku ne taki au ki he ngaahi vai fakanonga.

Ko hoku laumālie 'oku ne fakafoki:

'Oku ne taki au 'i he ngaahi hala 'o e mā'oni'oni;

Ko hono 'uhinga ē

Ko hono huafa pē. **(Tali)**

'lo, neongo 'ete 'alu pē

'I he tele'a 'oku malu'aki ai 'a Mate,

'E 'ikai te u manavahē ki ha kovi;

He ko koe 'oku ma feohi:

Ko si'o tokotoko mo 'akau,

'Oku na fakafiemālie 'i au. **(Tali)**

'Oku ke teuteu mai 'i hoku 'ao ha tēpile,

Ka ko hoku ngaahi fili 'oku sio mei hē:

Kuo ke pani lolo hoku 'ulu;

'Oku fonu mahuohua 'a 'eku ipu. **(Tali)**

Tā 'e toupili mai 'a e lelei mo e 'alo'ofa

'I hoku ngaahi 'aho kotoa;

Pea ko 'eku nofo 'i he fale 'o Sihova

'E fai pē 'o lauikuonga. **(Tali)**

VAHEVAHE FAKAKULUPU

Fēfē 'a e uike kuo 'osi? Ko e hā e vahevahe na'a ke nofo mo ia mei he kulupu'?

KOSIPELI

*Fakaafe'i ha mēmipa 'o e kulupu' ke 'ne lau le'o lahi 'a e Kosipeli' mei he Tohi
Tapu' pē ko e ki'i tohi ko eni'.*

Kosipeli 'a Sione' 9:1-3, 6-9, 13-17, 30-38

Pea 'i he'ene 'alu ange', na'a ne 'ilo ha tangata na'e kui, 'a ia na'e fanau'i mai 'oku pehē. Pea fehu'i kiate ia 'e he'ene kau ako', "Lāpai, ko hai ne angahala, 'a e tangata' ni, pē ko'ene mātu'a, 'o tupu ai hono fanau'i mai kuo kui?" Pea tali 'e Sēsū, "Na'e 'ikai ko e angahala 'a e tangata ni, pe ko'ene mātu'a: ka koe'uhi ke fakae'a 'iate ia 'a e ngaahi ngāue 'a e 'Otua'. Pea 'i he'ene lea pehee', na'a ne 'a'anu ki he kelekele, 'o ne ngaohi 'aki 'a e fāvai ha me'i pelepela, mo ne pani 'aki 'ene pelepela 'a e mata', 'o ne pehē ki ai, "Mole pē 'o fufulu 'i he vai ko Sailoame, ('a ia ko hono hiki, Ko e fekaua). Ko ia na'a ne 'alu 'o fufulu, 'o ne ha'u kuo 'ā. Ko ia ko hono ngaahi kaungā 'api, pea mo e kakai' na'e fa'a tokanga mu'a kiate ia, ko e toko taha na'e mo'ui kole pē, na'a nau pehē, "Ikai ko e tangata 'eni na'e nofo fa'a nofo mo kolekele?" Na'e pehē 'e ha ni'ihi, "Ko eni ia"; pea pehē ha ni'ihi, "Oku 'ikai, ka 'oku ne hangē pē ko ia." ka ka pehē 'e ia, "Ko au ia".

Pea nau taki ia ki he kau Fālesi, 'a e tangata na'e kui mu'a. Pea tā ko e Sāpate 'a e 'aho ne ngaohi ai 'e Sēsū 'a e pelepela', mo ne faka'ā hono mata. Ko ia na'e toe fehu'i kiate ia 'e he kau Fālesi foki, pe na'e fēfē 'ene 'ā hake. Pea ne pehē kiate kinautolu, Na'a ne 'ai ha pelepela ki hoku poko'i mata ni, pea 'u fufulu, pea u 'ā. Pea lea ai ha ni'ihi 'o e kau Fālesi, 'o pehē, "Tala'ehai ko ha tangata ia mei he 'Otua: he 'oku 'ikai te ne tauhi 'a e Sāpate. Ka ka pehē 'e ha ni'ihi, "O lava fēfē 'e ha tangata 'oku angahala ke fai ha ala mana pehē? Pea na'e hoko ha mavahevahe 'iate kinautolu. Pea nau toe lea ai ki he motu'a na'e kui, Ko e hā ha'o poa 'a'au ki he tangata na, he'ene faka'ā ho mata? Pea ne pehē, "Ko e palōfitā ia".

Pea tali 'a e tangata, 'o ne pehē kiate kinautolu, "Io, ko ia; tā ko e toki me'a faka'ā 'eni! 'A e 'ikai 'ilo 'e kimoutolu pē 'oku mei fē ia; 'osi, ko eni kuo ne faka'āaki hoku poko'i mata ni! 'Oku tau lāu'ilo, ko e 'Otua 'oku 'ikai te ne tali ha kakai 'oku angahala: kae 'ilonga 'a ia 'oku 'a'apa ki he 'Otua, mo fai hono finangalo, 'oku ne talia ha toko taha pehē. Talu mei mu'a 'i mu'a kuo te'eki ke talanoa 'ia 'o pehē, kuo faka'ā 'e ha taha 'a e mata 'o ha toko taha

ne fanau'i kui. Ka ne 'ikai ko e toko taha ia mei he 'Otua, ne 'ikai te ne lava ha momo'i me'a.

Pea nau tali kiate ia, Ko e koto tupu angahala koe, pea ko ho'o hanga e 'o ako mai kiate kimautolu? Pea nau kapusi ia ki tua'ā.

Pea na'e fanongo 'e Sēsū kuo nau kapusi ia ki tua'ā; pea ne kumi ki ai, 'o ne pehē ange, 'Oku ke tui ki he Fanautama 'a Tangata? Pea tali 'e he tamgata, Pea ko hai ia, 'Eiki, ka u tui ki ai? Pea folofola 'a Sēsū, 'ē, kuo ke mamata kiate ia, pea ko ia ia 'oku talanoa mo koe. Pea pehē 'e ia, 'Eiki, 'oku ou tui pē. Pea ne hū kiate ia.

Hili hono lau 'o e folofola', fakalongolongo si'i 'o fakalaulauloto ki he folofola'. Fakaafe'i 'a e kulupu' ke ' nau vahevahe ha fo'i lea pē kupu'i lea mei he folofola' ne ongo makehe kiate kinautolu. Toe kole ha taha he kulupu' ke to e lau le'o lahi 'a e Kosipeli'.

FAKALAULAULOTO 'I HE KOSIPELI'

Na'e hā'ele atu a Sēsū, pea ne kumi ke fakamo'ui ha tangata na'e kui, 'ikai koe'uhi ko 'ene kui', ka "ko e faingamālie ke fakahā e mafimafi 'o e 'Otua 'i ai" pea ne hoko ai ko e fakamo'oni ki he kakai kehe'. kau atu aim o kinautolu 'oku kui fakalaumalie 'o fakafisi ke sio. 'I he'etau faka'atā atu 'a Sēsū ke ne faka'ava hotau mata', pea 'oku tau lava leva 'o 'ilo 'a e me'a lahi.

Ko e kosipeli a Sione 'oku taku ko e fakaSākalameta taha ia 'o e ngaahi kosipeli, pea 'oku ne fakafetu'utaki 'a e me'a lahi ki he mo'oni 'o Sēsū'. 'I he folofola ko eni', 'oku fakafetu'utaki 'a e vai mo e papitaiso; 'oku ne fufulu foki 'a e angahala', pea ko e pelepela 'oku fakafetu'utaki ia mo e fakatupu 'o e tangata mei he kelekele. 'I he kamata'anga, na'e fakatupu 'e he 'Otua 'a e maama mei he fakapo'uli, pea fakatupu 'a e tangata mei he efu 'o e kelekele.

'Oku toe pole'i foki 'e Sēsū 'a e kakai 'o e 'aho ko ia fekau'aki mo e angahala. Pea ne tataki kinautolu ke toe mahino ange. Na'a ne pehe, 'oku 'ikai ko e angahala 'a e tokotaha pe angahala 'a 'ene ongo matu'a. Ko e angahala

‘oku fekau’aki ia mo e maatu’aki kui ‘aupito, ‘ikai tali ko hai ‘a Sēsū, pea ‘ikai tali ‘a e mo’oni. ‘Oku ako mai ‘e Sēsū, ‘oku ‘i māmani ‘a angahala, pea ‘oku lava ke tau fili ‘a e anga ‘etau fakafeangai ki he angahala mo e ‘ahi’ahi ‘aki ‘etau tafoki kia Sēsū, he kuo ne ‘osi fou mai he hala ko eni. ‘Oku ‘ikai kotofa ia ke tau hoko ko e ola pe nunu’a pe fehālaaki ‘a ‘etau fanga kui.

Na’e lea ‘aki ‘e he tangata kui ‘a e mo’oni ki he kau Fālesi, ‘a ‘ene a’usia. ‘I he taimi ‘e ni’ihi ‘oku fa’a lea ‘aki ‘e he masiva ‘a ‘ene a’usia’, mo e tō nounou ‘a e sōsaieti. ‘Oku lava ke nau tatala ‘a e pulonga ‘o e malualoi mo e fakamatalelei fakalaumalie, fakalotu, pea mo e kau taki fakalaumalie ‘oku nau feinga ke malu’i ‘a honau tu’unga, kae ‘ikai ko e ngaue ‘a e pule’anga ‘o e Otua mo e lelei fakalūkufua.

VAHEVAHE FAKAKULUPU

- Ko e hā e ngaahi mahu’inga’ia ‘oku fakakui ‘a hotau sōsaieti?
- ‘E anga fēfē ha’atau hoko ko ha faka’ilonga ‘o e ‘amanaki lelei’ ki he kakai kehe?

TALANOA ‘A E CARITAS

‘I he ngaue ki hono ngaahi kovi’i ‘o e kakai Timoa, ‘e he kau tau Initonīsia’, tautautefito ‘a e hou’eiki fafine’, ‘o a’u mai ki he’enu tau’atāina he 2002. Ko e hoa ngaue ‘i Timoa Hahake, Hamahon Feto Timor (HAFOTI) na’e fokotu’u ia ke fakamalumu atu ai ‘a e ngaue ‘a e hou’eiki Timoa. Na’e hanga ‘e he HAFOTI ‘o fakaivia ‘a e kakai fefine lauingeau ke nau ma’u ‘a ‘enu ngaue ‘i he founga ‘oku ne malu’i ‘a honau ngeia ‘i he ta’u ‘e uanoa kuo toki ‘osi’. Kuo tokoni ke nau tau’ataina fakapa’anga, loto lahi fakakomiuniti, pea lotolahi ‘i he ‘ilo ‘o e ngaahi tufakanga fakataki’. Ko e kongia lahi ‘o e ngaue ko eni, ‘oku vilo holo pe ia ‘i he tākaki atu ki he hou’eiki fafine ko eni ‘a me’a ‘oku nau ‘osi ma’u, ‘o hange ko e kelekele, ilo ki he ngaahi ‘akau tupu’a pea tokoni atu kiate kinautolu ke nau fakalele ‘enu ki’i pisinisi. Hili ha fo’ taimi faingata’a mo fakapopo’uli mo’oni na’e to’i hisitolia ‘o e Timoa Hahake, kuo ‘omai ‘e he HAFOTI ha maama ki he mo’ui ‘a e hou’eiki fafine Timoa, honau ngaahi famili pea mo e komiuniti’.

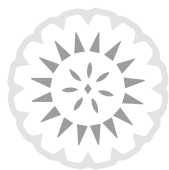

NGĀUE 'I HE TUI´

- 'Oku 'i ai ha taha'i ho'o fakakaukau 'oku' ke ongo'i kuo taimi ke ke fetu'utaki mo ia?
- 'E anga fēfē ha'aku fakalahi ke toe lahiange'eku tokanga' ki he kakai laveangofua 'i hoku kaungā'api mo e komiuniti'?

LOTU TUKU

'E 'Eiki ē, foaki mai mu'a kemau sio leleiki homau 'Ātakai he māmani'.
Fakahā mai mu'a kia kimautilo kemau 'ilo e kakai laveangofua' he komiuniti 'he'ēmau fengāue'aki' he uike ka hoko mai'.

UIKE 5: SAPATE HONO NIMA 'O E TAIMI FAKAMAMAHI

“Ko Au ko e Hala’, Mo’oni’ mo e Mo’ui”

Ko e ngaue ki hono vahe mo lesisita 'o e kelekele ko e taha ia 'a e ngaahi ngaue 'a e hoa ngaue 'a e Caritas 'oku ui ko e Development and Partnership in Action 'i Kemipotia. 'Oku ne 'omai ha mo'ui fo'ou ki he tangata'l fonua kuo fuoloa 'enau nofo 'i he ve'e kau'āfonua o Kemipotia. 'I hono lesisita 'o e kelekele 'oku toki ongo'i 'e he kakai 'oku malu honau kelekele mo 'enau ngaue.

LOTU KAMATA

'Eiki ē! 'I he 'aho' ni, 'oku tau 'inasi' i he talanoa 'o Lasalosi', Ma'ata mo Malia'. Ke tau a'usia 'a ui a Sēsū kiate kitautolu ke tau foki mai 'o kau 'i he'ene misiona ngaue'. 'Oku mau kole eni 'ia Sēsū Kilisitō ko homau 'Eiki. Ameni.

Saame fetāliaki: Saame 130: 1-2, 3-4, 5-6, 7-8

Tali: Mei he ngaahi loloto Kuo u tautapa Kiate koe, 'e 'Eiki.

Mei he ngaahi loloto ' Kuo ' u tautapa
Kiate koe, 'e 'Eiki.

'Ātonai ē, ongo 'i 'eku lea:

Ke tokanga 'i tu 'u ho fofonga ki he le 'o 'o 'eku hūfia. **(Tali)**

Ka ne ke nofo, 'e lā, ke lama kovi,
Ko hai ha taha 'e tu 'u, 'e 'Eiki?
Ka 'oku 'iate koe 'a e fakamolemole,
Koe 'uhi ā ke fai ha 'apasia kiate koe. **(Tali)**

Kuo u nofo 'aki tali kia 'Eiki ē;
Na 'e nofo 'aki tali hoku laumālie:
Pea 'i he 'ene folofola na 'a ku 'amanaki pē.
'Oku hanga hoku laumālie ki he 'Eiki ' ,
'O lahi 'ene holi 'i he holi 'a e kau le 'o ki he pongipongi;
'lo, 'a e kau le 'o ki he pongipongi. **(Tali)**

'E 'Isileli, tu 'u ho 'o 'amanaki 'i he 'Eiki ' ;
He 'oku 'i he 'Eiki 'a e 'ofa.
Pea 'oku 'i he 'ene 'Afio 'a e huhu 'i, 'o lahi 'ānoa.
Pea te ne huhu 'i 'a 'Isileli 'e ia
Mei he 'enau ngali kovi kotoa. **(Tali)**

VAHEVAHE FAKAKULUPU

Na 'e fēfē 'a e uike kuo toki 'osi? Ko e hā e me 'a na 'a ke ma 'u mei he
vahevahe 'o e uike kuo 'osi?

KOSIPELI

*Fakaafe 'i ha memipa 'o e kulupu ' ke 'ne lau le 'olahi 'a e Kosipeli ' mei he Tohi
Tapu ' pē ko e ki 'i tohi ko eni ' .*

Kosipeli 'a Sione' 11:3-7, 17, 20-27, 32-45

Ko ia na'e fekau atu ai kia Sēsū 'e hono ongo tuofefine, he'ena pehē, "Eiki, ke ke mea'i ko e tangata 'oku ke 'ofa ai 'oku puke." Ka 'i he fanongo ki ai 'a Sēsū na'a ne pehē, "Ko e mahaki ko eni kuo 'ikai hoko mai ke ne pekia ai, ka ko hono 'uhinga ko e lāngilangi 'o e 'Otua, koe'uhi ke fakalāngilangi'i ai 'a e 'Alo 'o e 'Otua." Pea neongo na'e 'ofa 'a Sēsū kia Mā'ata, mo hono tokoua, pea mo Lasalosi. Ko ia 'i he'ene fanongo leva 'oku ne puke, na'a ne kei nofo pē 'i he potu na'a ne 'i ai, 'o 'aho ua. Hili ia, pea ne pehē ki he'ene kau ako, "Tau toe ō ki Siutea." Pea 'i he hoko ki ai 'a Sēsū, na'a ne 'ilo tā kuo 'aho fā mālō 'ene 'i he fonualoto.

Ko ia ko Mā'ata, 'i he'ene fanongo leva 'oku ha'u 'a Sēsū, na'a ne fakafetaulaki kiate ia: ka ka nofo ai pē 'a Malia ia 'i 'api. Pea lea ai 'a Mā'ata kia Sēsū, "E'Eiki, ka ne ke 'i heni pehē ne 'ikai pekia hoku tuonga'ane". Pea na'a mo ia, ka 'oku ou 'ilo, neongo pē ko e hā ha'o kole 'e fai ki he 'Otua, 'e 'oatu pē, 'e he 'Otua". Pea folofola Sēsū ki ai, "E toetu'u ho tuonga'ane". Pea pehē 'e Mā'ata kiate ia, "Oku ou 'ilo te ' ne toetu'u 'i he Toetu'u 'i he 'aho fakamui". Pea folofola 'e Sēsū ki ai, "Ko au pē ko e Toetu'u, pea mo e Mo'ui. Ko ia 'oku tui pīkitai kiate au, ne ongo kuo pekia, ka te ' ne mo'ui pē: pea 'ilonga 'a ia 'oku mo'ui mo tui pīkitai kiate au 'e 'ikai 'aupito te ' ne mate 'o ta'engata. 'Oku ke tui ki he me'a ko ia, 'o?" Pea pehē 'e ia ki ai, "Io, 'Eiki: 'oku ou tui ko e Misaia koe, ko e 'Alo 'o e 'Otua, ko e Toko Taha ka hoko mai ki māmani.

Pea 'i he hoko leva 'a Malia ki he potu na'e 'i ai 'a Sēsū, 'o ne mamata kiate ia, na'a ne tū'ulutui atu ki hono va'e, 'o ne pehē ki ia, "Eiki, ka ne ke 'i heni, pehē ne 'ikai pekia si'oku tuonga'ane.

Pea 'i he me'a 'a Sēsū kiate ia 'oku ne tangi, mo kinautolu na'e ha'u mo ia, 'a ha'a Siu, 'oku nau tangi, na'a ne ' mafasia 'i hono laumālie, mo ne faingata'a'ia pea ne pehē, "Kuo mou telio ia 'i fē?" Pea na pehē ange, "Eiki, ke ke me'a mai, 'o me'a ki ai." Na'e tutulu 'a Sēsū, pea pehē ai 'e ha'a Siu, "Vakai ā: ta na'e lahi 'ene 'ofa kiate ia!" Ka ka pehē 'e honau ni'ihī, "Ikai ne

mei lava 'e he tangata ni na'a ne faka'ā 'a e mata 'o e kui, ke ngaohi mo e toko taha ko ia ke 'oua 'e mate'?

Pea na'e faingata'aia 'a Sēsū 'i hono finangalo', 'o ne 'alu atu ki he fonualoto. Pea ko e 'ana ia, pea tu'u ki ai ha maka. Folofola 'a Sēsū, "To'o'a e maka'." Pea lea atu 'a e tuofefine 'o ia kuo pekia, 'a Mā'ata, 'o ne pehē, "Eiki, kuo namu ha'aha'a; he ko hono 'aho fā mālō 'eni. Pea me'a 'a Sēsū ki ai, "Ikai na'a ' ku tala atu, kapau te' ke tui, te' ke mamata ki he lāngilangi 'o e 'Otua'?" Pea nau to'o ai 'a e maka'. Pea tāngaki hake 'e Sēsū hono fofonga, 'o ne pehē, "Alā Tamai, 'oku ou fakafeta'i atu koe'uhi na'a' ke tali 'a 'eku lotu. 'Io, kuo' u 'ilo pē'e au 'oku ke onгона ma'u 'eku tautapa' ka kuo u lea 'aki eni koe'uhi ko e fu'u kakai 'oku tutu'u ni, koe'uhi ke nau tui ko koe kuo ke fekau mai au." Pea hili 'ene folofola pehē, pea ne kalanga le'o lahi, "Lasalosi, ki mai kitu'a." Pea hū mai ki kitu'a 'a e pekia, kuo ha'i hono onго va'e mo hono onго nima 'aki 'a e ngaahi no'o; pea ko hono fofonga na'e takai 'aki ha tupenu. Pea folofola 'a Sēsū kiate kinautolu, "Vete 'a hono ngaahi nono'o', pea tukuange ke 'alu.

Ko ia ko e tokolahi 'o ha'a Siu, 'io, 'a kinautolu kuo ha'u kia Mele, pea mamata ki he me'a kuo fai 'e Sēsū, na'a nau tui pīkitai kiate ia.

Hili hono lau 'o e folofola', ki'i fakalongolongo si'i 'o fakalaulauloto ki he folofola'. Fakaafe'i 'a e kulupu' ke' nau vahevahe ha fo'i lea pē kupu'i lea mei he folofola' ne onго makehe kiate kinautolu. To e kole ha taha he kulupu' ke to e lau le'o lahi 'a e Kosipeli'.

FAKALAULAULOTO 'I HE KOSIPELI'

Ko e taimi 'a e 'Otua 'oku mahu'inga. 'I he fanongo 'a Sēsū 'oku puke 'a Lasalosi' ne to e nofo atu ia he fo'i 'aho 'e ua kimu'a pea toki 'alu ki ai, ka kuo mate ia. 'I he fanongo 'a Sēsū kuo ne si'i mate ne toe ui ia 'e Sēsū mei he mate'oku' ne fakapapau'i 'a e loloto ange e faingata'a e mate mo e faingata'aia. Ko e me'a mahu'inga', ko e kolōlia 'o e 'Otua'.

‘Oku e’a heni e konga tangata’o Sēsū. Na’a ne hoko ‘o tangata ke ne a’usia eni, a’usia ‘a e faingata’a’ia, ‘a e mateaki ‘a e kau akonga’ ko e kau tui ki ai’. ‘Oku tau sio tonu ‘i he ‘ofa ‘a e ‘Otua’. ‘Oku ne ‘ofeina ‘a hono ngaahi kaunga me’a, mo hono famili. Pea neongo ‘a e faingata’a’ia mo e mate’, ‘oku ne ‘i ai mo’o kitautolu. ‘I he’ene ‘ofa’ ‘oku tau sio tonu ai ki he ‘ofa pea e’a mai mo e ‘amanaki.

‘I he konga ko eni ‘o ‘ena mo’ui, na’e kamata ke fakamanamana’i ‘e he ni’ihi a Sēsū ke fakapoongi. ‘I he’ene fakafoki mai ha taha mei he mate, kuo hoko ia ke fakamanamana’i ai ‘a’ene mo’ui.

Tau sio tonu he lahi ange ‘ene ‘ofa’ ‘i he’ene hāmai. ‘I he tu’unga ko eni’ ‘i he’etau faaifononga mo Sēsū kuo kamata ke tau tali ‘a e mate’ mo hono faingata’a’. A hono fokotu’u ‘o e mate’ ko e fakakaukau ‘o e kalusefai mo e ‘ofa na’a ne tuku ‘ene mo’ui ki ha faingata’a koe koe kalusefai moe ‘ofa. Ko Ma’ata mo Mele na’ana taline kehekehe’o fakatatau ki hona ‘ulungaanga ‘Eiki ka na’ake ‘iheni ‘e ‘ikai mate homa tuonga’ane’ na’ana tali pe he fiamālie ‘a e ‘ofa ‘a Sēsū ‘ikai ‘i ai ha hala pe tonu. Ko e talitali kakai lelei’ a Ma’ata hono tali tali lelei ‘o Sēsū kae fakalongolongo pe ‘a Malia ‘o nofo pe ‘i ‘api mo ‘ene mamahi’ ka ‘i he’ene fe’iloaki mo Sēsū na’a ne tohoaki’i mai e manava’ofa ‘a Sēsū ‘one tangi mamahi ka ne malohi ke faka’ai’ ai e kakai mo ne kaila le’olahi “Lasalosi tu’u ‘o hū mai kitu’a”. ‘Oku ui kitautolu ketau fakahāa’etau ‘ofa mo ngāue. ‘Oku fiema’u ke tau longomo’ui he’etau misiona’. ‘I he fakatōkilalo, neongo ‘ene si’isi’i’ ko e le’o ‘o Sēsū he’ene ui ‘a Lasalosi ki he mo’ui kia kitautolu neongo ko e hā e me’a ne hoko ‘i ho’o mo’ui. Pe na’e angafēfē ‘a e mate ka tetau ongo’i pē.

VAHEVAHE FAKAKULUPU

- Ne anga fēfē ‘etau a’usia ‘a e mate mo e toetu’u’ ‘i he’etau mo’ui?
- Ko e hā ‘eku a’usia ‘a e ‘ofa mo e tokanga mai ‘a Sēsū kiate au’?
- ‘I he taimi ‘o e faingata’a, oku ou tali’aki ‘i he’eku fakakaukau’? Pē ko

hoku loto’? Kuo’ u fe’iloaki mo Sēsū he taimi pehe ni’?

- ‘Oku tokoni fēfē ‘eku tui kiate au ‘i he taimi ‘o e faingataa’
- ‘Oku anga fēfē e kei ma’u ‘eku ‘amanaki ‘i ha māmani ‘oku lavelavea mo mafesifesi?

FEKUMI MO E TALANOA ‘A E CARITAS

He ngaahi ta’u lahi ko e kakai tangata’i fonua ‘o Kemipotia, (Khmer-Loer) na’e ‘ikai toe fakatokanga’i pea ‘ikai ‘ilo ‘e ha taha he kuo tokolahi ‘a e kakai keheia ‘i he fonua. Hangē pe kuo nau mate’ ki he toenga ‘o e kakai ‘o e fonua neongo ‘oku nau kei si’i mo’ui pe ‘i he tu’a kolo mo e ngaahi feitu’u li’ekina mo ofi atu ki he kau’ā fonua o Kemipotia.

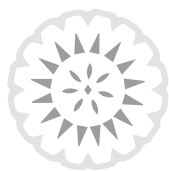
‘I hono fakatokanga’i ‘o e taukei mo e ‘ilo makehe ‘a kakai Khmer-Loue ki he kelekele’, tauhi ‘o e fonua, mo hono ngaahi mata’i koloa, ‘oku ngaue ai ‘a e hoa ngaue ‘o e Caritas i Kemipotia, Development and Partnership in Action (DPA) ‘o nau ngaue fakataha mo e ngaahi mafia fakafeitu’u mo fakafonua, ke fakapapau’i ‘oku ma’u ‘a e totonu ‘a e matakali ni ki he kelekele. Ko e taimi lahi ‘o ‘enau mo’ui ‘oku lava ke mole enau me’a kotoa pe ki he kau kaiha’a ‘akau, mo e kakai kaiha’a kelekele. ‘I hono fakapapau’i ‘oku ma’u ‘a e kelekele’, ‘oku lava ‘a e si’i kakai ni, ‘o langa hake ‘enau mo’ui, ‘i he ‘ilo pau he’ikai kaiha’asi ‘a honau ivi, ‘enau ngaue’, pea mo e kelekele na’e laui to’utangata ‘a ‘enau nofo mo mo’ui ai.

NGĀUE ‘I HE TUI’

- Ko e hā ha ngāue te’ u fai he uike ni ke fakamo’ui ha taha kuo mate ke to e mo’ui?

LOTU TUKU

‘Eiki Sēsū, ‘oku ‘ikai te ke manavahē ke ke fakahaa’i ho’o ‘ofa ta’e filifili mānako’ ki ho’o kakai’ pea ‘oku ‘ikai te ke manavahē ke fakahā ‘a e ‘ofa ko ia’. Fakatauange, ke hoko ‘a ‘emau tui kiate koe’ ke ne fakaivia kimautolu ke mau ‘ofa, ‘i ha maamani ‘oku fevahevahe’aki mo mafesifesi. ‘Ameni.

UIKE 6: SAPATE HONO ONO 'O E TAIMI FAKAMAMAHI - KO E PĀSIO 'A HOTAU 'EIKI KO SĒSŪ KILISITŌ

'Mo'oni! Ko e 'Alo eni 'o e 'Otua'

Lue fakataha he hala, ko e tokotaha faipolokalama ma'olunga 'a e Caritas ko Phil Brass pea mo Felela Sefo 'i he Senitā Ako ki Tōkanga 'oku tu'u 'i Fisi, 'o ako'i mo tokoni'i ai 'a e fanau tangata mo fafine mei tu'a kolo, ke fakataukei'i kinautolu ki he ngaahi 'ilo ki he liliu 'a e 'ea mo 'ilo ki he mo'ui'.

LOTU KAMATA

‘Eiki e ke mau muimui atu’ Sēsū he uike 'o e pāsio ke hoko e ngaahi le’o.
‘Oku tau fanongo ki ai’ kene taki kitautolu ki he kakai foaki tau’atāina moe
manava’ofa ‘i mamani. ‘Oku mau kole eni ‘ia Kilisitō ko homau ‘Eiki’ ‘Ameni.

Saame fetāliaki: Saame 22: 8-9, 17-18, 19-20, 23-24

Tali: ‘E hoku ‘Otua, ‘e hoku ‘Otua, ko e hā kuo ke li’aki ai au?

“Tekaki kia Sihova –
Ke ne fakahaofi ia;
Ke ne hamusi ia, he ko hono mamana.”
Kae fēfē, he ko koe na’a ke to’o au mei he manava;
‘I he’eku ‘i he huhu ‘o ‘eku fa’ē na’a ke ngaohi au ke u falala. **(Tali)**

‘Oku ou malau hoku ngaahi hui kotoa;
‘Oku sio fakamama’u ‘e kinautolu na,
‘Oku nau siofia kita.
‘Oku nau tufa fakaekinautolu hoku ‘ū kofu,
Pea ko hoku sote ‘oku nau talotalo ki hano ma’u. **(Tali)**

Kae ‘oua te ke mama’o koe, ‘Eiki:
‘E hoku Mālohinga, vave mai ke tokoni.
Hāmusi mei he heletā ‘eku mo’ui;
Sī’eku me’a pē taha mei he fa’iteliha ‘a e kulī. **(Tali)**

“A e kau ‘apasia kia Sihova, mou fakamālō kiate ia:
‘A e hako fuli pē ‘o Sēkope, mou fakahīkihiki ‘i ia;
‘lo, pea mou ‘apasia kiate ia, ‘a ha’a sileli kotoa.
He na’e ‘ikai te ne tā’etoka’i, pea na’e ‘ikai te ne fakalili’a
He mamahi ‘a si’i fakamālohi;
Pea na’e ‘ikai te ne hanga kehe meiate ia;
Pea ‘i he’ene tangi ange na’a ne talia.” **(Tali)**

VAHEVAHE FAKAKULUPU

Na'e fēfē'a e uike kuo'osi? Koe hā ho'o me'a na'e ma'u mei he vahevahe fakakulupu? Fēfē ho'o ongo'i ki he'etau faaifononga he Taimi Fakamamahi? He'etau fononga atu ki he uike tapu?

KOSIPELI

Ko e Pāsio kakato hotau 'Eiki ko Sēsū Kisitō (Matiu' 26:14-27:66) 'oku lau he Sāpate 'o e Palema. Ko e kongā si'i pe 'oku to'o ki he polokalama ko eni', kā 'e lava pē ke 'ke ngāue'aki 'e ko e ha kongā kehe mei he Pāsio pē lau pē e Kosipeli 'o e Pāsio ' mei he Tohi Tapu '.

Fakaafe'i ha memipa 'o e kulupu ' ke 'ne lau le'olahi 'a e Kosipeli ' mei he Tohi Tapu ' pē ko e ki'i tohi ko eni '.

Kosipeli 'a Mātiú 27: 45-54

Pea na'e hoko ha po'uli ki he fonua kotoa meihe ono 'o e houa 'o a'u ki hono hiva 'o e houa pea fe'unga mo hono hiva 'o e houa na'e Kalanga le'olahi 'a ē 'o pehe llai'ilai 'ehoku 'Otua 'e hoku 'Otua na'ake li'aki au kae ha? Pea koe ni'ihī 'iatekinautolu na'e tutu'u 'i he potu koia, 'i he'enu fanongo kiai na'anau pehe ta 'oku ui 'a 'llaisia 'ehe sianani pea lele leva hanau tokotaha 'one to'o ha oma 'o humaki 'iha kaho pea'oange kene inu. Ka ka pehe mai hono toe 'E tau vakai pe ha'u 'a 'llaisia ke faklahaofi ia. Pea toe Kalanga 'a Sēsū 'o le'olahi. 'One tukuange hono laumālie pea tā koe tatau 'o e faletapu na'e mahaeua mei lalo ki 'olunga pea na'e ngalulu 'aefonua, pea mafahifahi 'a e ngaahi makatu'u pea matangaki e ngaahi fonualoto pea na'e fokotu'u 'a e 'anga'anga 'o e kakai mā'oni'oni ni'hi na'e mohe ai pea nau ha'u mei he ngaahi fonualoto; hili'ene toutu'u 'o nau 'alu ki he kolotapu 'o nau hā kiha ni'ihī pea koe senitulio ne kau mo ia'i he lama 'o Sīsū 'ihe'enu vakai jki he mofuike moe ngaahi me'a kehekehe na'e hoko na'anau ilifia 'aupito.

Hili hono lau 'o e folofola', fakalongolongo si'i 'o fakalaululoto ki he folofola'. Fakaafe'i 'a e kulupu ' ke ' nau vahevahe ha fo'i lea pē kupu'i lea mei

he folofola´ ne ongo makehe kiate kinautolu. Toe kole ha taha he kulupu´ ke to e lau le´o lahi´a e Kosipeli´.

FAKALAULAULOTO´I HE KOSIPELI´

‘I he kamata ‘o e uiketapu koe fakaafe ketau kau ki he Pāsio ‘o Kilisitō´ he‘ene ‘ofa‘i kitautolu koe le‘o ‘o e ‘Otua ‘oku ne pole‘i kitautolu ketau falala kihono le‘o ‘oku tau‘ilo mo‘ene ngaahi founga´anga fēfē ha‘atau muimui ‘ia Kilisitō he uikeni?

‘I he kosipeli, ko e taimi ‘oku fakapo‘uli, ko e kakai ‘oku nau taukaea pea ‘ikai ke tui kia Sēsū, ko Pailato ‘oku malele‘a ‘ene fakakaukau mo e loto ‘o e kakai, pea kuo mate ‘a e Otua. Ka kuo tutui mai ‘a Fakahā ‘o foa‘i ‘a e fakapo‘uli, ‘io na‘a mo e lolongo ‘a Sēsū‘i he ‘ao ‘o kinautolu na‘a nau tukuaki‘i.

Kuo fakakakato ‘a e me‘a kotoa: ko e tumutumu ‘o e Hisitoli ‘o hotau Huhu‘i, ‘i hono fakakakato ‘a e me‘a kotoa pe na‘e kikite‘i. Hili ko ia, ko tokotaha senitaile, ikai ko e Siu, ‘a e Senituliō, na‘a ne pehē, “Ko e mo‘oni, ko e ‘Alo eni ‘o e ‘Otua!” ‘Oku ‘ikai ko e mate eni ‘a e tokotaha faihia ka ko e Otua – ma‘a kitautolu.

Ko e hā ‘a e me‘a ‘oku hoko ki he Maama ‘o Māmani ‘i he fononga ko eni? ‘Oku tau vakai atu ki hono pukenima ‘e Sēsū ki he‘ene mo‘ui mo hono ngeia. ‘Oku ne mapule‘i ‘a e me‘a ‘oku hoko. Kimu‘a, na‘e lahi ‘a e me‘a ke ne lea ‘aki, ka ‘i he taimi ni, ‘oku fakalongolongo pe. ‘Oku ne tali fiemalie pe eni ko e kongā ‘o‘ene fononga, pea ‘i he‘ene a‘u atu ki he ngata‘anga, na‘a ne tukuange ‘a hono laumalie.

Na‘a mo Sēsū, ‘oku ne fiema‘u a Saimone o Sailini ke fua ‘a hono kolosi, pea ‘i he taimi ‘e ni‘ihi ‘oku ui kitautolu ke hoko ko e kau Saimone. ‘Oku ‘i ai ‘a e fefakakakato‘aki ko e tisaipale o Kilisitō, ko e mahino neongo ‘oku tau fononga ko e taautaha mo fakafo‘ituitui, pea ‘oku ‘i ai ‘a e ngaahi taimi ‘oku tau fetaulaki taautaha mo e ngaahi ‘ahi‘ahi (‘o hange ko Sēsū, pea na‘e li‘aki

ia 'e he'ene kau akonga, 'i he ngoua Ketisemani) 'i he founga 'e taha, "oku tau i heni fakataha", pea 'oku tau fiema'u 'a e tokoni 'a e kakai kehe.

'Oku tau fetaulai mo e kakai kehekehe 'i he'etau lau Folofola 'o e Pasio mo e Uike Tapu. 'Oku fakafetu'utaki 'a Sēsūu mo e kotoa, 'i he founga 'oku tauu mo kinautolu, neongo 'a ene fakalongolongo, mo 'ene ngaahi tali kia Pailato. Ko e me'a ni te tau tu'u ta'e ilifia mo Sēsū, pe te tau kau 'i he malele mo e kakai, muimui 'i he'enau kaikaila, mo e ui ke "Kalusefai ia"?

VAHEVAHE FAKAKULUPU

- 'I he'eku vakai atu ki he Pasio 'oku ou sio nai kiate au 'i ai, ko ha taha pe, pe ko ko e kulupu 'oku 'i ai?
- Ko e ha 'a e me'a 'oku ou mateuteu ke u feilaulau'i? Ko e ha 'a e ui 'a e 'Eiki kiate au ke u feilaulau'i 'i he Uike Tapu pe Toetu'u?
- Ko hai 'oku ou tui ki ai mo muimui ki ai?
- Ko e ha 'a e ngaahi mahu'inga 'oku ou tui ki ai pea te u mateuteu ke u mate ki ai.
- 'Oku ou faka'ataa 'a e kakai kehe ke tokoni mai ke fua 'a hoku kolosi? 'Oku ou ala atu ke tokoni ki he kakai kehe ke fua honau kolosi?

NGĀUE 'I HE TUI

- 'Anga fēfē 'a 'eku fakaha 'a e manava'ofa 'i he'eku talanoa he uike ni?
- 'E anga fēfē 'a 'eku faka'aonga'i 'a e me'a kuo u ako 'i he Taimi Fakamamahi ko eni ke tu'uaki 'aki 'a e ngaue 'i he 'ofa 'i he taimi Toetu'u?

LOTU TUKU

'Eiki ē, Tauange ke hoko 'a e faimanava'ofa Sēsū ke ne faka'ai'ai kinautolu. Fakatauange ke mau iate kinautolu 'oku ta'elata, mo feinga ke mahino kiate kinautolu 'a honau mamani. 'Otua 'o e faimanava'ofa ke ongona 'emau lotu. Ameni.

Palani ngāue Taimi Fakamamahi

‘Omai ha ki’i maama ki he maama ni!

UIKE 1: NGAahi POLE	UIKE 2: FAKALAKA	UIKE 3: VAI MO’UI’
<p>Kumi ha taha ‘i he komiuniti ‘oku ‘i ai hano fāmili ‘i Fisi. Kole ange ke ne vahevahe atu ki he ngaahi pole kuo nau a’usia</p>	<p>Feinga ke hangē ko Sēsū. Fakahoko ha me’a ‘e tolu he ‘aho ni ‘e fai ‘e Sēsū ‘o kehe ia mei ho’o founda angamaheni.</p>	<p>Ko e taimi kotoa pe ‘oku ma’u ai ha ipu vai ma’a, fakahounga’i mo tuku fakafeta’i, mo ke lotu o hufia ‘a kinautolu ‘i mamani ‘oku fiekaia mo feinua.</p>
<p>Totongi ha ako ‘a ha taha ‘i he Caritas Challenge, pea ke ‘omai ha mo’ui fo’ou ki he kakai ‘o Fisi, ‘oku nau tofanga he faingata’a he ngaahi ‘aho ko eni.’</p>	<p>Tohi ha faka’longa “LOTU”. Tautau ‘i ha feitu’u ‘e lava e famili kotoa ‘o sio kiai ko e fakamanatu ke lotu he ‘aho kotoa pē.</p>	<p>Tānaki ha lisi ‘o e ngaahi himi fakafeta’i, pea ke faka’inasi eni mo ha ni’ihi kehe ke nau koloa’ia ai mo lau honau ma’u tāpuaki ai.</p>
<p>Fai ha ki’i faifeilaulau, pea ke kalusefaiha me’a ‘oku ke manako ki ai ‘o a’u ki he faka’osinga ‘o e Uike Tapu’. Pea ka hoko ‘a e feilaulau ko ia he hao ai ha seniti, ave ia ki ho’o me’a’ofa maa e Caritas.</p>	<p>Sio ‘i ha fo’i vitio ‘a e Caritas ‘oku ma’u ‘i he ngaahi naunau ‘a e apiako, ‘o sio ai ‘i he fakalaka ‘a e mo’ui ‘a e kakai ‘i Fisi (sio he website ‘a e Caritas www.Caritas.org.nz/lent-schools)</p>	<p>Sio takai ki ha me’a mahu’inga ‘e nima ne ngaohi ‘e he ‘Otua’. Tuku taimi mo fakamālō ki he ‘Otua’ he ngaahi tāpuaki kotoa ko eni.</p>
<p>Fokotu’u ha kulupu (ta’u kehekehe) ke fai ha talanoa. Makatu’unga ‘i he’etau ngaahi a’usia kehekehe fekau’aki mo ‘etau a’usia ‘o Taimi Fakamamahi.</p>	<p>Fai ha me’a fo’ou ma’a ha taha ke ‘ohovale mo fiefia ai mo fakamahu’inga’i.</p>	<p>Fakahoko ngāue lelei ki ho fāmili ‘i pē ki ho’o komiuniti ‘o ‘ikai kouna koe ‘e ha taha ‘o hange ko hono fakamā’op’op’o ho loki pe fufulu ‘a e ipu.</p>
<p>Anga fēfē ha’o tokoni ki he kakai kehe’ ke ikuna’i’enua ngaahi pole’. Tānaki atu ha’anau ngaahi fakakaukau fo’ou.</p>	<p>Anga fēfē ha’o liliu e mo’ui ‘aha kakai? ‘I hano tānaki ha fakakaukau fo’ou.</p>	<p>‘E anga fēfē ha’o hoko ko e Vai foaki mo’ui ki ha taha? Tānaki ha’o ngaahi fakakaukau.</p>

Palani ngāue Taimi Fakamamahi

'Omai ha ki'i maama ki he maama ni!

UIKE 4: FAKAFO'OU	UIKE NIMA 5: MO'UI FO'OU	UIKE TAPU: 'AMANAKI
<p>Fatu pe ngaohi ha me'a te ke fakafōtunga mo fakā'ilonga 'a e maama mo e fakapo'uli pea ne fakaha 'a e folofola 'a Sēsū "Ko au 'a e Maama 'o Māmani".</p>	<p>Ki'i luelue mo sio ki natula. Pea ke lau 'a e kongā Folofola ko eni Matiu 6: 25-34. 'Oku anga fēfē 'a hono tokanga'i 'e he Otua 'a 'ene fakatupu? 'Oku anga fēfē 'a 'ene tokangaekina koe'?</p>	<p>Fakahoko ha ouau lotu ma'a ho'o kalasi', pē ma'a e 'api ako', 'o faka'aonga'i 'a e Lotu Hala 'o e Kolosi', 'a e Caritas 'oku 'i he ngaahi silaiti. Fakaafe'i 'a ho'o komiunitii ke kau mai ki he ouau ni.</p>
<p>Lotua ke toka 'a e melino mo e fiemalie 'i he ngaahi feitu'u 'oku hoko ai 'a e vākovi mo e fetā'aki.</p>	<p>Tuku ha fo'i koini koula ki ho'o puha me'a'ofa Caritas ke tokoni ki he kakai 'oku nau fiema'u ke kamata fo'ou 'enua mo'ui'</p>	<p>Fakakaukau ki he ngaahi me'a kotoa kuo ke ako lolotonga e Taimi Fakamamahi pea ke fa'u ha'o ki'i fakalaulautolo ke haa ai 'a ho'o hoko ko e maama ma'a mamani.</p>
<p>Tokoni ki hono tauhi 'a e fakatupu 'aki 'a hono fakasi'isi'i e maumau'e koloa, faka'aonga'i fakalelei 'a e koloa 'oku tau ma'u pea fakafoki 'a e ngaahi koloa kuo 'osi 'a hono faka'aonga'i ke vilohi mai ia pe faka'aonga'i ki ha me'a kehe.</p>	<p>Fakalaulautolo ki he lea kotoa pē 'oku ke lea 'aki he 'aho kotoa, ke fakapapau'i 'oku ke 'omai 'a e melino' mo e māama' ki he kakai kehe'</p>	<p>Lotu 'o hūfekina 'a e kau taki i Nu'u Sila pea mo mamani lahi ke nau fai ha ngaahi fokotu'utu'u 'e paotoloaki ai 'a e totonu, melino, fiemalie mo e 'ofa'.</p>
<p>Mahu'inga'ia mo fiefia ho fāmili mo ngaahi kaungaa me'a, 'aki 'a ho'o fakamalo'ia 'a e poupu 'oku nau oatu kiate koe'.</p>	<p>Fakakaukau ki he faitotonu' mo hūfekina 'a kinautolu 'oku ngaohi kovia 'i hotau mamani he ngaahi 'aho ni.</p>	<p>Ngaohi ha'o kaati ki he Toetuu'u' ke 'oatu ki he taha ho fāmili', ke fakamanatu kia kinautolu 'a e fiefia mo e 'amanaki 'o e Toetuu'u'</p>
<p>'E anga fefe 'a ho'o tokoni ke fakafō'ou 'a e fa'ahinga ko ē? Tānaki mai ho'o fakakaukau.</p>	<p>'E anga fēfē ha'o 'omai 'a e māama' ki he kakai kehe – tānaki mai ho'o fakakaukau'</p>	<p>'E anga fēfē ha'o 'omai ha 'amanaki lelei' ki ha taha kehe? Tānaki atu ha'o ngaahi fakakaukau.</p>

Foomu Fakalelei'i 'o e ngāue´

POLOKALAMA FAKALAULAULOTO 'A E CARITAS KIHE TAIMI FAKAMAMAHI 2023

Fiefia e Caritas ke'ilo'a e anga ho'omou ngāue'aki'a e polokalama ko eni', ko e hā e ngaahi me'a na'a´ mou sai'ia ai' mo fokotu'u mai ha ngaahi liliu mo ha tānaki mai. Ko ho'o lau', e tokoni ki he fokotu'utu'u'o e polokalama ki he ta'u kaha'u.

Hingoa (fa'iteliha pē):

Hingoa 'o e Palōkia/Kulupu/Komiuniti:

Taimi mo e 'aho ne fakahoko ai e polokalama ho'o kulupu':

Ko e hā e ngaahi lelei 'o e polokalama ko eni'?

'I he sikeili 'o e 1-5 (5 ko e lelei taha' ia) anga fēfē ha'o fakafika mai e polokalama' ni'o fakatatau ki he kanoloto'o e tohi ko eni'? (Siakale'i fuopotopoto ho'o mo'oni'i lalo)

1   2   3   4   5

Ko e hā ha me'a 'e lava ke fakalelei'i?

Ne anga fēfē ‘a e tokoni ‘a e polokalama ‘ ni kiate koe mo e kulupu na‘a’ ke kau ki ai’ lolotonga e Taimi Fakamamahi’?

‘I he sikeili ‘o 1-5 (5 ko e lelei taha ia) ‘i ho‘o kau he polokalama ne‘ia ha taimi ne’ ke fakatokanga‘i ai ha liliu ‘i ho‘o mo‘ui? (Siakale‘i fuopotopoto ho‘o mo‘oni ‘i lalo)

- 1   2   3   4   5**

Kapau ‘oku ‘i ai ha‘o tănaki mai kătaki ‘o tohi mai heni.?’

Kătaki ‘o Fakafoki mai ‘a e tali ki he c/- Lent Reflection Programme – Feedback Tonga, Caritas Aotearoa New Zealand, PO Box 12-193, Wellington 6144 pē ‘imeili ki he caritas@caritas.org.nz

AOTEAROA NEW ZEALAND

The Catholic Agency for Justice, Peace & Development

ADDRESSING THE CAUSES OF POVERTY

ADVOCATING AGAINST INJUSTICE

RESPONDING TO DISASTER

